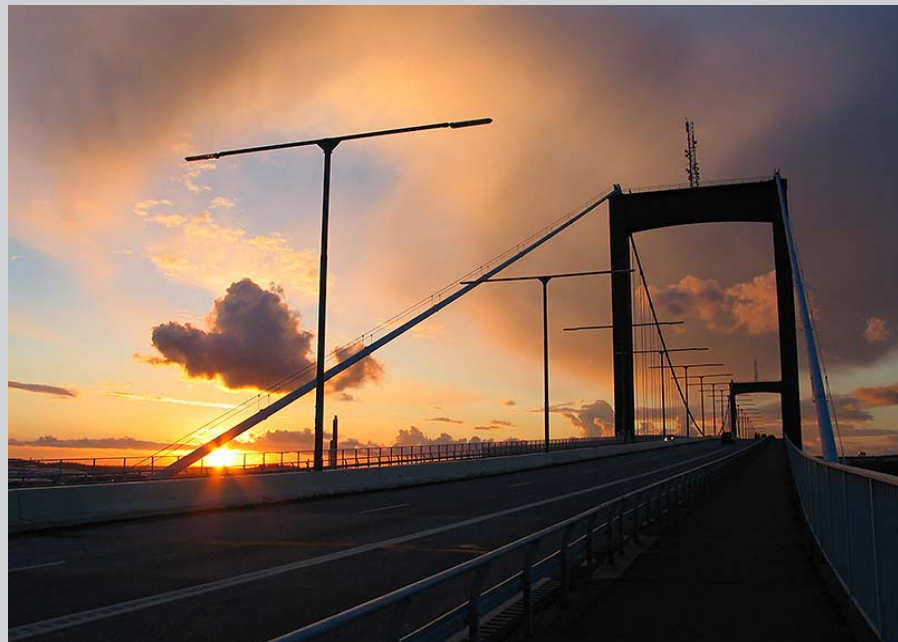

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Hantering av vägärenden enligt väglagen

Rapportnr: 2011:82

ISSN: 1403-168X

Rapportansvarig: Eva-Lotta Bengtsson

Foto:

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Samhällsbyggnadsenheten

Rapporten finns som pdf på www.lansstyrelsen.se/vastragotaland under Publikationer/Rapporter

Innehåll

Förord.....	2
Handläggning av vägärenden inom Västra Götalands län.....	3
Bakgrund	3
Läsanvisning.....	3
Inledning	4
1. Förstudie	5
1.1 Process.....	5
1.2 Ytterligare läsning	10
2. Vägutredning	12
2.1 Process.....	12
2.2 Vägutredning vid BMP.....	12
2.3 Obligatorisk tillåtlighetsprövning.....	15
2.4 Samordning.....	16
2.5 Ytterligare läsning	16
2.6 Vägutredning då BMP ej föreligger	18
3. Arbetsplan.....	20
3.1 Process.....	20
3.2 Ytterligare läsning	23
3.3 Tillstånd enligt annan lagstiftning	23
4. Övrigt/specialfall.....	25
4.1 Enklare vägärenden/ombyggnad av väg.....	25
4.2 Markåtkomst genom avtal	25
5. Väglagens samverkan med plan- och bygglagen (PBL).....	26
5.1 När alternativ saknas enligt PBL.....	26
5.2 Avvikelser från detaljplan	26
5.3 Samrådsprocessen.....	26
5.4 Utställning	27
5.5 Samordning mellan planering enligt väglagen och plan- och bygglagen.....	27
6. Parallell planering/projektering	28

Förord

Denna skrift ”Länsstyrelsens hantering av vägärenden enligt väglagen” är ett policydokument och handläggarstöd för att underlätta en snabb och korrekt handläggning av allmänna vägar.

Processen kring vägplanering och –projektering är logisk men komplicerad. Därför har Länsstyrelsen ansett det viktigt att förtydliga hur hanteringen av vägärenden enligt lagstiftningen bör ske när det gäller samverkan mellan vägghållningsmyndighet och länsstyrelse samt i någon mån med kommun och den enskilde.

Infrastrukturplanering är en central och strukturbildande del i samhällsplaneringen och påverkar de flesta samhällssektorerna. Länsstyrelsen är som regional myndighet med tvärsektorieell kompetens och samordningsroll av statliga intressen, en viktig samarbetspartner för Trafikverket, kommunerna och andra parter.

Transportpolitiken är ett medel för att uppnå angelägna samhällsmål. Den ska i likhet med övriga politikområden bidra till en socialt, kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling.

Ramverk och innehåll framgår av väglagen, dess förordningar samt Trafikverkets föreskrifter, liksom av miljöbalken med tillhörande förordningar. Plan- och bygglagen m fl lagar ger andra viktiga förutsättningar. Dessutom finns det viktiga mål som ska beaktas i planerings- och projekteringsarbetet. Exempel är transportpolitiska mål, nationella miljökvalitetsmål, arkitekturpolitiska mål, regionalpolitiska mål, kommunala mål m fl. Det är ett omfattande arbete att tillgodose både lagregler och – i största möjliga mån – ovannämnda mål för att nå ett gott slutresultat.

Länsstyrelsens insats bör grundas på en samlad bedömning utifrån ett helhetsperspektiv för att undvika suboptimeringar. Länsstyrelsens uppdrag är att ha en uppfattning om de olika sektorintressenas tyngd i den samlade avvägningen. I Länsstyrelsens arbete är målet att nå en ”tillräckligt god lösning”.

Det är Länsstyrelsens förhoppning att denna rapport ska ge vägledning och stöd för samtliga inblandade parter i samband med den formella hanteringen av vägärenden enligt berörd lagstiftning.

Länsstyrelsen Västra Götalands län
Samhällsbyggnadsenheten

Dick Hedman
Samhällsbyggnadsdirektör

Eva-Lotta Bengtsson
Kvalitetsledare infra

Handläggning av vägärenden inom Västra Göta-lands län

Bakgrund

En första handledning för hantering av vägärenden togs fram 1995 (Särskilt meddelande 1995:6/Älvsborgs län). Innehållet utarbetades i samråd med övriga enheter inom dåvarande Älvsborgs län och i samarbete med dåvarande Vägverket, Region Väst. Vissa mindre justeringar av beskrivningen gjordes år 2000. Detta berodde bl a på att miljöbalkens ikraftträdande medförde följdändringar i väglagen. Region Väst deltog i beskrivningen av de formella processerna, främst genom medverkan av ett antal av verkets projektledare.

Även om beskrivningen inte slutligt publicerades i en särskild rapport har den använts som ett processtöd av såväl Vägverket och dess konsulter som av Länsstyrelsen. Hanteringen förtydligades i "körscheman" för de olika planerings-skedena som anger samspelet mellan väghållningsmyndigheten och Länsstyrelsen i de olika skedena av planerings- och projekteringsprocessen. Den nu gjorda översynen av rapportkonceptet syftar dels till en uppdatering i enlighet med senast gällande lagstiftning, dels till att förmedla ytterligare erfarenheter kring den formella processen.

Läsanvisning

Observera att väghållningsmyndighet kan antingen vara Trafikverkets regionala myndighet eller av regeringen beslutad kommun.

Den 1 april 2010 bildades det nya Trafikverket som ansvarar för långsiktig planering av transportsystemet för vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart och luftfart samt för byggande, drift och underhåll av statliga vägar och järnvägar. Det fick bl a till följd att de lagar som reglerat vägbyggande har ändrats. Ändringarna trädde i kraft 1 april 2010 och innebär att namnet Vägverket i bl a väglag, vägkungörelse och Vägverkets förordningar m m konsekvent ändras till Trafikverket. Lagstiftningens nuvarande bestämmelser om formella processer ligger dock fast, oförändrade.

I den fortsatta texten kommer för enkelhets skull väglagen att förkortas VägL, vägkungörelsen VägK, Vägverkets författningssamling VVFS (inkluderande hänvisningar till Trafikverket), miljöbalken MB, miljökonsekvensbeskrivning MKB, betydande miljöpåverkan BMP, miljökvalitetsnormer MKN, plan- och bygglagen PBL samt geografiska informationssystem GIS. Text inom ram i beskrivningen citerar ordagrant senast gällande lagstiftning eller föreskrifter, (april 2010). Siffrorna i beskrivningens löpande text refererar till respektive "körschema" för förstudie, vägutredning respektive arbetsplan.

Till hjälp för planerare och projektörer har Vägverket (numera Trafikverket) tagit fram ett antal handböcker. De redovisar vilka analyser och bedömningar som ska göras i samband med planerings- och projekteringsarbetet samt vad handlingarna i respektive skede av processen bör innehålla. I denna rapport görs hänvisningar till de handböcker som Vägverket/Trafikverket tagit fram för planering och projektering av vägar. De kan laddas hem via Trafikverkets hemsida www.trafikverket.se .

Inledning

För byggande av väg gäller **väglagen**. Den gäller endast byggande av allmän väg.

1 § VägL

Denna lag gäller allmän väg.

...

Lag (1971:948)

De följande paragraferna i väglagen ger viktiga, allmänna inriktningar för planerings- och projekteringsarbeten.

Vad som räknas till väg och vad som utgör det rättsligt bindande vägområdet nämns i 2 och 3 paragraferna, (se även 1-3 §§ VägK).

4 § understryker att tillbörlig hänsyn ska tas till enskilda intressen och till allmänna intressen såsom trafiksäkerhet, miljöskydd, naturvård och kulturmiljö. Notera också att 13 § VägL innehåller uttalade estetiska ambitioner (hänsyn till stads- och landskapsbild).

Dessutom ska även vissa paragrafer i miljöbalken tillämpas. 3a § väglagen ger viktiga hänvisningar till miljöbalken (MB) och anger att 2-4 kap, 5 kap 3 § samt 16 kap 5 § MB ska tillämpas. De innebär förenklat att miljöbalkens hänsynsregler ska iakttas, dvs beaktas, att valet av plats sammantaget ska vara lämplig och att projektet inte får strida mot planering enligt PBL. Miljöbalkens krav ska vara rimliga men varken dessa rimlighetsavvägningar eller planeringen får medverka till att gällande miljökvalitetsnormer överskrids. Vid risk för väsentliga skador eller olägenheter kan endast regeringen ge tillstånd. Bestämmelserna för hushållning med mark- och vattenområden, inte minst riksintressen, ska beaktas, även för vissa särskilt utpekade områden i Sverige, bl a Natura 2000-områden.

Observera 19-23 §§ i VägK: Länsstyrelsen har viktiga, tidiga uppgifter när det gäller att bilda sig en uppfattning om hur betydelsefullt ett föreslaget vägbyggnadsprojekt är. Länsstyrelsen ska inhämta uppgifter bl a från kommuner och myndigheter i frågan samt yttra sig till Trafikverket. Frågan prövas sedan när nationell väghållningsplan eller länsplan upprättas.

Det är numera Trafikverket som har mandat att meddela föreskrifter om genomförande av förstudie och vägutredning. Det blir också med naturlighet Trafikverket som lämnar vägärenden till regeringen för tillåtlighetsprövning enligt 14 c § VägL.

1. Förstudie

1.1 Process

Den som planerar att bygga en väg ska **alltid upprätta en förstudie**.

14 a §, första stycket VägL

Den som planerar att bygga en väg ska genomföra en förstudie. I förstudien ska förutsättningarna för den fortsatta planeringen klargöras. Förstudien ska även ange om en vägutredning enligt 14 b § behövs innan en arbetsplan upprättas. Lag (2005:575)

Förstudien ska alltså klargöra förutsättningarna för den fortsatta planeringen. I detta tidiga skede behöver den inte klargöra vilka olika alternativa vägkorridorer som kan bli aktuella. En MKB tas inte fram i detta skede. Däremot bör analysen av olika åtgärder för att lösa det aktuella transportproblemet ges stor tyngd. Analysen kallas ofta för fyrstegsprincipen. Numreringen nedan motsvarar respektive steg i "körschemat" för förstudie på sidan 11.

0. Innan det egentliga arbetet med förstudien påbörjas kan det i större/känsliga/komplicerade projekt vara önskvärt med ett **möte av informationskaraktär** om planeringsproblematiken och om förstudiens **inriktning**. Vägghållningsmyndigheten kan då träffa Länsstyrelsen samt med fördel även berörd(a) kommun(er). Där kan bl.a. diskussioner om projektets förutsättning, planeringsprocess m.m. diskuteras. De tidiga planerings- och projekteringskedena är särskilt viktiga för Länsstyrelsen som samrådsorgan eftersom det är då som dess vägledande synpunkter lättare förmår påverka projektet.
1. En förstudie ska grundas på befintligt underlag om markanvändning, landskap och miljö. Därför är det angeläget att vägghållaren i inledningsfasen av förstudieprocessen tar fram ett **underlagsmaterial**, som ska ligga till grund för förstudiearbetet. Sådant material kan finnas både hos kommun och hos länsstyrelse, men även andra källor kan förekomma, exempelvis hos ideella föreningar som tillvaratar naturskydds-, kulturmiljö- eller miljöskyddsintressen, Skogsstyrelsen, skogsbolag, enskilda m.fl. Se även VVFS 2007:223.

Enligt 6 kap 20 § MB är Länsstyrelsen skyldig att på begäran tillhandahålla planeringsunderlag, både för själva planeringsuppgiften och för upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningar. Länsstyrelsens GIS-system gör det möjligt att kunna hämta digitaliserat planeringsunderlag. Länsstyrelsens distributionswebb når man på webbplatsen www.gis.lst.se där GISdata finns för nedladdning.

2. I nästa steg upprättar vägghållaren en **samrådshandling - förstudie** på grundval av det insamlade underlagsmaterialet. Enligt VVFS 2007:223 ska en förstudie innehålla följande:

18 § VVFS 2007:223

En förstudie ska innehålla

1. en problembeskrivning som innehåller orsakerna till att åtgärder studeras,
2. geografiskt område som berörs inklusive uppgifter om väg- och annat kommunikationsnät, deras funktion och trafikförhållanden,
3. en beskrivning av områdets allmänna karaktär och miljösituation,
4. möjliga åtgärder och deras bedömda effekter och konsekvenser,
5. planer och planeringsunderlag,
6. en samrådsredogörelse,

7. länsstyrelsens beslut i fråga om betydande miljöpåverkan, utom i de fall att sådant beslut inte behövs enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap 4 § MB
8. väghållningsmyndighetens ställningstagande samt omfattning och inriktning av det kommande arbetet

Förstudien bör redovisa hur man har följt **fyrstegsprincipen** och resultatet av denna. I fyrstegsprincipen ingår alternativa sätt att lösa kommunikationsproblemet. Den bör återge tidigare överväganden på systemnivå, nuvarande vägstandard, uppskattade anläggningskostnader m.m. Vidare ska den avgränsa det **område** inom vilket alternativa vägkorridorer ska utredas i nästa steg - vägutredningen. Det är angeläget att beskriva områdets allmänna karaktär, inte minst viktiga miljöförhållanden, samt pågående och föreslagna markanvändning enligt kommunens översiktsplan. De motstående intressen som kan finnas inom området bör identifieras så tidigt som möjligt, inte minst för att tidigt kunna beskriva, analysera och hantera eventuella komplicerade miljöfrågor i kommande MKB-arbete. Innehållet i förstudien kan se ut på olika sätt beroende på vägprojektets art och omfattning, se närmare Vägverkets Handbok - Förstudie (2002:46, utg. 2002-01-01) – avsnitt 3, som nås via Trafikverkets hemsida.

Med utgångspunkt från grundfakta bör även **inriktningen av det kommande MKB-arbetet** i vägutredningen/arbetsplanen anges.

Förstudien ska ange **om en vägutredning behövs** innan arbetsplan upprättas.

I övrigt kommenteras förstudiens innehåll även under punkt 4 nedan när det gäller samrådsredogörelse.

3. Nästa steg i processen är att Trafikverket genomför ett samråd enligt 14 a §, andra stycket VägL och 6 kap 4 § MB med bl.a. Länsstyrelsen.

14 a § 2 st VägL

Vid utarbetandet av förstudien ska den som avser att bygga en väg samråda enligt 6 kap. 4 § första-tredje styckena miljöbalken med berörda **länsstyrelser, kommuner** och **ideella föreningar** som enligt sina stadgar har till ändamål att ta till vara naturskydds- eller miljöskyddsintressen samt med den **allmänhet** som kan antas bli särskilt berörd. Lag (2005:575)

6 kap 4 §, första-tredje styckena MB

Den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska samråda

1. med **länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten** och de **enskilda** som kan antas bli särskilt berörda, om verksamheten eller åtgärden kräver **tillstånd eller beslut om tillåtlighet** enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller

2. med dem som anges i 1 och med de **övriga statliga myndigheter**, de **kommuner**, den **allmänhet** och de **organisationer** som kan antas bli berörda, **om**

- a) verksamheten eller åtgärden till följd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 a § ska antas medföra en **betydande miljöpåverkan**,

- b) tillsynsmyndigheten har förelagt den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden att ansöka om ett tillstånd som avses i 9 kap. 6 §, eller

- c) verksamheten eller åtgärden till följd av länsstyrelsens beslut enligt 5 § andra stycket ska antas medföra en **betydande miljöpåverkan**.

Samrådet ska genomföras **i god tid** och **i behövlig omfattning** innan en ansökan om tillstånd görs och den miljökonsekvensbeskrivning (görs i efterföljande skede) som krävs enligt 1 § upprättas. Samrådet ska avse verksamhetens eller åtgärdens **lokalisering, omfattning, utformning** och **miljöpåverkan** samt **miljökonsekvensbeskrivningens innehåll** och **utformning**.

Före samrådet ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden lämna uppgifter om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. Uppgifterna ska lämnas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs. Lag (2009:652)

När väghållningsmyndigheten formellt samråder med Länsstyrelsen är det lämpligt att man ungefär samtidigt samråder med övriga parter (kommun, enskilda och ideella föreningar). Detta innebär då att samråden enligt VVFS resp. MB kan samordnas.

Länsstyrelsen ger vid samrådshandlingen samtliga sina berörda enheter möjlighet att lämna synpunkter. I vissa fall kan Länsstyrelsen även behöva inhämta synpunkter från andra statliga myndigheter. Därför varierar behovet av antalet remiss exemplar. Vilket antal som behövs kommer man lämpligen överens med Trafikverket om efter hand. Därefter lämnar Länsstyrelsen sina sammanvägda synpunkter på den upprättade förstudien, i regel i form av ett **samrådsyttrande**. Vid större projekt kan det vara nödvändigt att samråd sker vid fler tillfällen. Vid sådana projekt kan det också förekomma att underhandssynpunkter lämnas till en särskild bildad projektgrupp innan ett formellt samrådsyttrande avges av Länsstyrelsen.

Givetvis går det inte i detta tidiga skede att klara ut hur olika sektorsintressen påverkas i detalj inom förstudieområdet. Det är en uppgift för den sannolikt fortsatta planeringsprocessen att klarlägga. Det är dock angeläget att redan nu göra en grov bedömning av vilken påverkan som kan uppstå på respektive intresse.

Betydelsen av en korrekt samrådsprocess understryks i 3-5 §§ VVFS. Särskilt bör understrykas att samråd är en **fortlöpande** och förtroendeskapande **process** och att samråd bedrivs på sådant sätt som är lämpligt efter omständigheterna.

Vidare bör uppmärksammas vad som anges i 7 § VVFS

7 § VVFS 2007:223

Om vägprojektet innebär att ansökan om tillstånd enligt miljöbalken kan behövas ska samrådet, om det är möjligt, även behandla sådana frågor att underlaget blir användbart som en del i prövningen.

För att medverka till en rationell planeringsprocess ska Länsstyrelsen tidigt och aktivt medverka till att kommande MKB-arbeten fokuseras på viktiga frågor;

5 § 1 st MB

Länsstyrelsen ska under samrådet enligt 4 § verka för att miljökonsekvensbeskrivningen får den inriktning och omfattning som behövs för tillståndsprövningen. Lag (2009:652)

4. Med utgångspunkt från det genomförda samrådet ser väghållaren över samrådsunderlaget och upprättar en förslagshandling – förstudie. Till denna ska bifogas en **samrådsredogörelse**. Den ska redovisa när samrådet ägt rum, vad som kommit fram vid samrådet, vem som framfört synpunkterna och hur dessa har beaktats. Allmänna krav på samrådsredogörelsen finns i 8 § VVFS;

8 § VVFS 2007:223

Resultatet av samrådet ska redovisas i en samrådsredogörelse som **successivt uppdateras** och fogas till förstudien, vägutredningen respektive arbetsplanen. I samrådsredogörelsen ska redovisas **hur** samrådet genomförts, de **synpunkter** som framförts och hur inkomna synpunkter har **behandlats**.

Notera även tanken att samrådsredogörelsen är ett dokument som växer och leder till att frågor successivt klaras ut inför det fortsatta arbetet.

5. Med stöd av **förslagshandlingen och samrådsredogörelsen** begär vägghållningsmyndigheten att Länsstyrelsen enligt 14 a §, tredje stycket VägL jämfört med 6 kap 4-5 §§ MB ska fatta **beslut om** projektet kan antas medföra **BMP** eller ej.

14 a §, tredje stycket VägL

Efter samrådet ska den **länsstyrelse**, inom vars område vägbyggnadsprojektet huvudsakligen ska utföras, enligt 6 kap. 5 § andra stycket miljöbalken besluta om projektet kan antas medföra en **betydande miljöpåverkan**. Beslutet ska fattas efter samråd med övriga berörda länsstyrelser. Bestämmelser om planer och planeringsunderlag finns i 6 kap. 19 och 20 §§ miljöbalken. Lag (2005:557)

6 kap 5 § 2 st MB Om **länsstyrelsen** finner att en verksamhet eller åtgärd **inte omfattas av 4 § första stycket 2 a eller b**, ska länsstyrelsen under samrådet pröva om verksamheten eller åtgärden **ändå** ska antas medföra en **betydande miljöpåverkan**. Länsstyrelsen ska besluta i frågan sedan den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden gett tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda möjlighet att yttra sig. Beslutet får inte överklagas särskilt. Lag (2009:652)

Som framgår av 6 kap 5 §, andra stycket MB är det vägghållningsmyndigheten som ska ge tillsynsmyndigheten och de enskilda, som kan tänkas bli särskilt berörda, möjlighet att yttra sig. I ett vägärende är det kommunens **miljö- och hälsoskydds nämnd eller motsvarande** som är tillsynsmyndigheten.

Därefter ska Länsstyrelsen fatta sitt beslut. För att spara tid kan det vara lämpligt att vägghållningsmyndighet begär nämndens uppfattning om BMP i ett tidigare skede - förslagsvis i samrådsskedet under punkt 3. Nämndens uppfattning kan då fogas till vägghållningsmyndighetens begäran om beslut om BMP. Länsstyrelsen behöver då inte begära in yttrandet från tillsynsmyndigheten. Observera att det är berörd nämnd som ska fatta beslut om ställningstagandet till BMP. Det räcker alltså inte att en enskild tjänsteman har avgett ett yttrande, såvida det inte finns särskilt beslut om delegation. Vid enkla vägjusteringar (busshållplatser, mindre breddning och liknande) anser Länsstyrelsen att det är rimligt att nämnden delegerar sådana beslut till berörd tjänsteman.

Länsstyrelsens **beslut om BMP eller ej får inte överklagas**. Observera att detta bör anges i Länsstyrelsens beslut genom att hänvisa till 74 § andra stycket väglagen och inte till 6 kap 4 § tredje stycket MB, eftersom ärendet primärt handläggs enligt väglagen.

74 § andra stycket VägL

Länsstyrelsens beslut enligt 14 a § tredje stycket, 14 b § andra stycket eller 15 § andra stycket får inte överklagas. Lag (1998:832)

Observera övergångsbestämmelserna till Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, SFS 2009:864, angående beslut enligt 6 kap 5 § MB

om betydande miljöpåverkan – beslut före 1 augusti 2009 ska gälla oavsett de nya bestämmelserna i den senare förordningen.

Kriterierna för BMP framgår av 3 § i Förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (SFS 1998:905), som i sin helhet kan läsas under t ex adressen: <http://www.lagrummet.se/>

Av Förordning (1998:905) om Miljökonsekvensbeskrivningar kombinerad med 17 kap 1 § MB framgår bl.a. följande:

Förordning (1998:905) om MKB

...

3 § En verksamhet eller åtgärd ska **alltid** antas medföra en **betydande miljöpåverkan**, om verksamheten eller åtgärden

...

4. omfattas av någon av **bestämmelserna om regeringens tillåtlighetsprövning** i 17 kap. 1 § 2–4 eller 4 a § 13–17 *miljöbalken* Förordning (2009:864)

17 kap. MB

1 § Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

...

2. **motorvägar och motortrafikleder** samt **andra vägar med minst fyra körfält och en sträckning av minst tio kilometer**,

... Lag (2005:571).

Observera att den korrekta tolkningen av meningen är att alla motorvägar och motortrafikleder oavsett längd medför BMP.

Som vägledning inför Länsstyrelsens beslut när det gäller andra verksamheter och åtgärder enligt textrutan ovan samt i fråga om ändring av sådana verksamheter och åtgärder finns kriterier i **bilaga 2** till Förordningen (1998:905) om MKB:

Förordning (1998:905) om MKB, bilaga 2

Kriterier som avses i 3 § andra stycket förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar

1. Projektens karaktäristiska egenskaper

Projektets karaktäristiska egenskaper måste beaktas, särskilt

- a) projektets omfattning,
- b) projektets förening med andra projekt,
- c) projektets utnyttjande av mark, vatten och andra resurser,
- d) projektets alstrande av avfall,
- e) föroreningar och störningar, och
- f) risken för olyckor, särskilt när det gäller de ämnen och den teknik som har använts.

2. Projektens lokalisering

Miljöns känslighet i de områden som kan antas bli påverkade måste beaktas. Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till

- a) nuvarande markanvändning,
- b) markens, vattnets och andra resursers förekomst, kvalitet och förnyelseförmåga i området, och
- c) den befintliga miljöns känslighet, med särskild uppmärksamhet på
 - större opåverkade områden,
 - våtmarker,
 - kustområden,
 - bergs- och skogsområden,
 - nationalparker, naturreservat, kulturresevat och andra områden som är skyddade enligt 7 kap. miljöbalken,
 - områden där kvalitetsnormer har överträts eller riskerar att överträdas,
 - tätbefolkade områden, och
 - historiskt, kulturellt eller arkeologiskt betydelsefulla markområden.

3. De möjliga effekternas karaktäristiska egenskaper

Projektets möjliga påverkan av betydelse måste beaktas i förhållande till de kriterier som finns under 1 och 2 och särskilt när det gäller

- a) effekternas omfattning (geografiskt område och den berörda befolkningens storlek),
- b) effekternas gränsöverskridande karaktär,
- c) effekternas betydelse och komplexitet, varvid särskild hänsyn bör tas till allmänhetens behov av information,
- d) effekternas sannolikhet, och
- e) effekternas varaktighet, vanlighet och uppträdande (reversibilitet)

6. Efter Länsstyrelsens beslut om BMP fattar **väghållaren beslut** (ställningstagande) om projektet ska drivas vidare eller ej enligt 20 § VVFS 2007:223

20 § VVFS 2007:223

En förstudie ska innehålla

...

7. länsstyrelsens beslut i fråga om betydande miljöpåverkan, utom i de fall ett sådant beslut inte behövs enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 6 kap. 4 a § miljöbalken,

8. väghållningsmyndighetens ställningstagande samt omfattning och inriktning av det kommande arbetet.

De som lämnat skriftliga synpunkter ska informeras om väghållningsmyndighetens ställningstagande.

Ställningstagandet kan alltså utmynna i att

- projektet avbryts,
- vägutredning ska upprättas eller
- arbetsplan kan upprättas direkt om alternativ saknas. I det sistnämnda fallet ska förstudien ange varför vägutredning utelämnas.

Länsstyrelsen får för kännedom den färdiga förstudien, som utgörs av: förslagshandling (inklusive samrådsredogörelse), Länsstyrelsens beslut om BMP samt väghållningsmyndighetens ställningstagande.

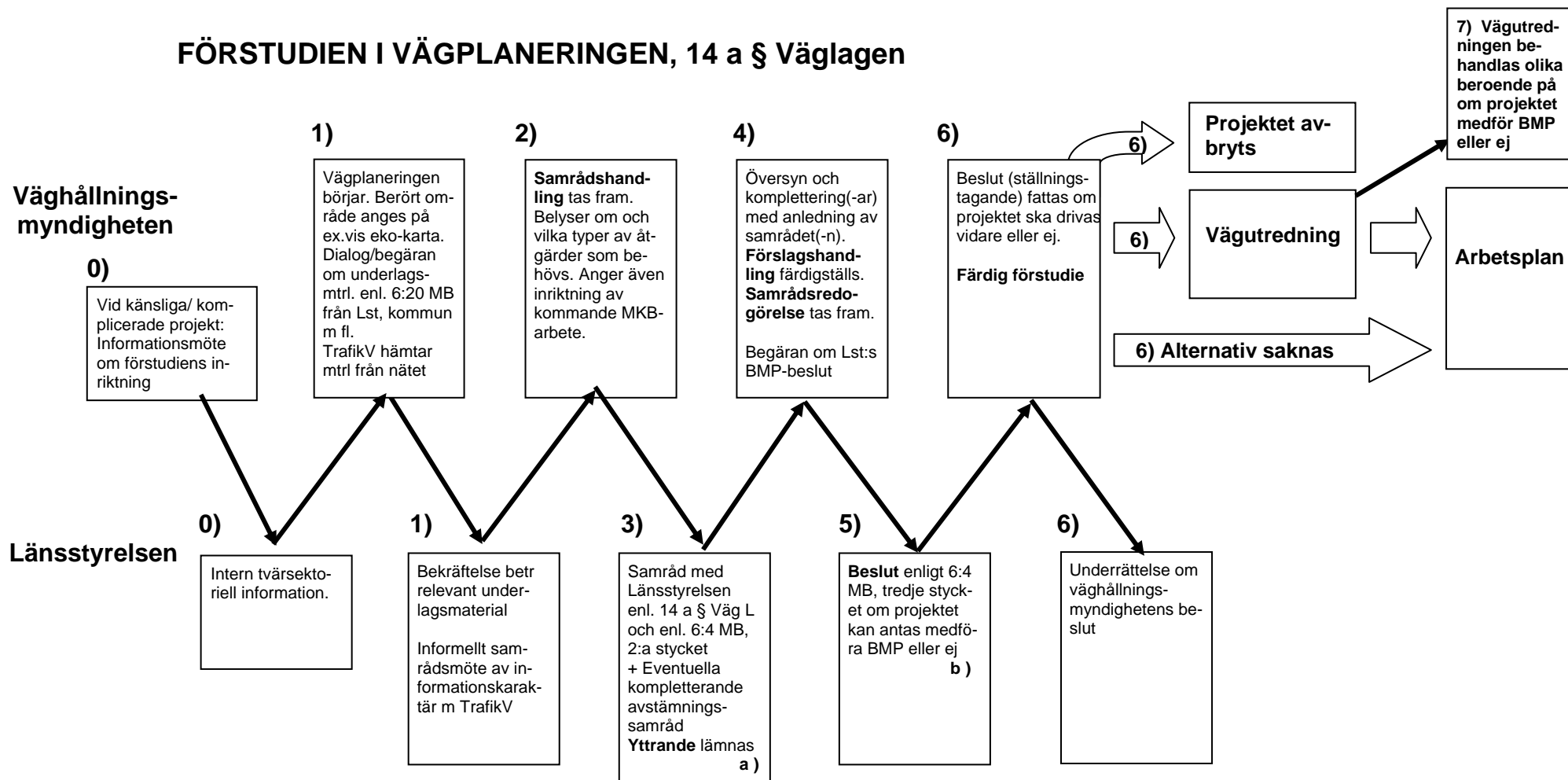
7. Efterföljande skeden kommer att behandlas olika beroende på om projektet medför BMP eller ej. **Vid BMP** inträder krav på samråd/miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap 4-6 §§ MB. Vägutredningsfasen inleds med sådant samråd. I de fall vägutredning inte bedöms som behövlig inleds arbetsplanefasen med ett sådant samråd.

Notera även att 21 § VVFS 2007:223 anger möjlighet till ett förenklat förfarande i samband med ”flera likartade eller sammanhängande mindre vägombyggnader...” då en gemensam förstudie kan godtas.

1.2 Ytterligare läsning

Trafikverkets handbok om förstudie beskriver närmare vilket innehåll förstudien bör innehålla. Handboken får man tillgång till via Trafikverkets hemsida under adressen: <http://www.trafikverket.se> . Även Trafikverkets författningssamling VVFS 2007:223 innehåller föreskrifter om samråd och miljökonsekvensbeskrivningar m.m. i förstudier, vägutredningar och arbetsplaner.

FÖRSTUDIEN I VÄGPLANERINGEN, 14 a § Väglagen

BMP =Betydande miljöpåverkan

- a) Det är lämpligt att detta samråd sker ungefär samtidigt som med andra parter enligt 14 a § Väg L.
- b) Om ej BMP: Det är värdefullt om Länsstyrelsen i beslutet föreslår lämplig avgränsning av MKB.
- c) Förstudien ska ange om en vägutredning enligt 14 b § Väg L behövs innan arbetsplan upprättas. Motiv anges om vägutredning utelämnas.

2. Vägutredning

2.1 Process

Syftet med vägutredningen framgår av 14 b § 1 st VägL:

14 b § 1 st VägL

En **vägutredning** ska genomföras **när det i förstudien har klarlagts att alternativa vägsträckningar behöver studeras**. Vägutredningen ska utgöra underlag för val av vägsträckning och trafikteknisk standard. Alternativa vägsträckningar ska jämföras såväl sinsemellan som med alternativet att behålla befintlig väg. En förbättring av befintlig väg ska också studeras, om inte särskilda skäl föranleder annat. Lag (2005:575).

Syftet med vägutredningens MKB och hur denna ska hanteras framgår av 2-3 st samma paragraf.

14 b § 2-3 st Väg

En **vägutredning ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning** och de uppgifter i övrigt som behövs för att kunna utvärdera och välja alternativ. **Miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas av berörda länsstyrelser** innan den tas in i vägutredningen.

När det gäller förfarandet för att upprätta miljökonsekvensbeskrivningen och kraven på denna samt planer och planeringsunderlag ska 6 kap. 3 §, 4 § första-tredje styckena, 6 och 7 §§, 8 § första stycket, 10, 19 och 20 §§ miljöbalken tillämpas. Lag (2005:575).

Av punkt 7 i avsnittet om förstudie framgår att vägutredningen behandlas på olika sätt beroende på om vägprojektet medför BMP eller ej. I det följande beskrivs först handläggningen om vägprojektet medför BMP, därefter om BMP ej föreligger.

2.2 Vägutredning vid BMP

1. Vägutredningsfasen börjar med att väghållaren tar fram **underlag** för ett **samråd** enligt 6 kap 4 § MB. Detta diskussionsunderlag kan enligt Länsstyrelsens mening bestå av den färdiga förstudien och en tidig inriktningssidé till en MKB. Principen måste vara att de samrådsparter som är direkt berörda får ta del av relevant material så tidigt som möjligt för att kunna lämna synpunkter. Väghållningsmyndigheten kan under hand diskutera med Länsstyrelsen vilka myndigheter som kan vara berörda. I ett senare skede (se punkt 4) kan vissa av de statliga myndigheterna behöva höras när ett utkast till vägutredning inklusive ett mer bearbetat förslag till en MKB finns.
2. **Samråd om miljökonsekvensbeskrivning** genomförs enligt 6 kap 4 § MB med bl.a. Länsstyrelsen.

6 kap 4 § MB

Den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska samråda

1. med **länsstyrelsen**, **tillsynsmyndigheten** och de **enskilda** som kan antas bli särskilt berörda, **om verksamheten eller åtgärden kräver tillstånd eller beslut om tillåtlighet** enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller

2. med dem som anges i 1 **och med de övriga statliga myndigheter**, de **kommuner**, den **allmänhet** och de **organisationer** som kan antas bli berörda, **om**
 - a) verksamheten eller åtgärden till följd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 a § ska antas medföra en **betydande miljöpåverkan**,

- b) tillsynsmyndigheten har förelagt den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden att ansöka om ett tillstånd som avses i 9 kap. 6 §, eller
- c) verksamheten eller åtgärden **till följd av länsstyrelsens beslut** enligt 5 § andra stycket ska antas medföra en **betydande miljöpåverkan**.

Samrådet ska genomföras i god tid och i behövlig omfattning innan en ansökan om tillstånd görs och den miljökonsekvensbeskrivning som krävs enligt 1 § upprättas. Samrådet ska avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Före samrådet ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden lämna uppgifter om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. Uppgifterna ska lämnas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs.

Det som sägs i första-trede styckena gäller också ärenden för vilka en miljökonsekvensbeskrivning krävs enligt 1 § andra stycket. (Lag 2009:652)

Det förväntas att Länsstyrelsen bidrar med uppgifter för att vägen ska kunna lokaliseras och utformas på bästa sätt. Vidare bevakar Länsstyrelsen att riksintressen och andra viktiga allmänna intressen tillgodoses, såsom hälsa och säkerhet och mellankommunala intressen.

Även 6 kap 6 § MB kan bli aktuell om annat land berörs av vägprojektet.

6 kap 6 § MB

Om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en **betydande miljöpåverkan i ett annat land**, ska den ansvariga myndighet som regeringen bestämmer informera det landets ansvariga myndighet om den planerade verksamheten eller åtgärden och **ge den berörda staten och den allmänhet som berörs där möjlighet att delta i ett samrådsförfarande** om ansökan och miljökonsekvensbedömningen. Sådan information ska också lämnas om en annan stat som kan antas bli utsatt för en betydande miljöpåverkan begär det. (Lag 1998:808)

3. Med utgångspunkt från vad som kommit fram i samrådet sammanställer väg-hållaren en samrådsredogörelse och upprättar ett utkast till vägutredning och förslagshandling MKB.

Observera att 16 § VVFS 2007:223 anger att MKB:n ska vara tydligt urskiljbar eller en egen handling. Länsstyrelsens ledord är att MKB:n ska vara en integrerad handling med integritet. Tanken är att MKB-arbetet hela tiden samspelar med och påverkar vägutredningens beskrivning, d v s successivt lägger grunden för ett så miljöriktigt val av vägkorridor som möjligt.

Anmärkning

Det är också angeläget att redan i vägutredningen identifiera vilka eventuella särskilda tillstånd som kan behöva sökas, exempelvis enligt MB (strandskydd, biotopskydd, särskilt skyddade områden), enligt kulturminneslagen etc. Länsstyrelsens uppfattning är att det är viktigt att föra tidiga diskussioner och genomföra tidiga prövningar i syfte att prövningsresultat ska kunna utgöra bra underlag för val av korridoralternativ.

4. 14 b § 3 st VägL hänvisar numera till reglerna i 6 kap MB om syftet med MKB, samrådsförfarandet, innehållet i MKB, kungörelse m m samt ansvaret för att tillhandahålla planeringsunderlag. Observera dock 11 § VVFS 2007:223 som påminner om att **MKB:n ska anpassas till vägprojektets art och omfattning** liksom att **detaljeringsgraden ska anpassas till det aktuella planeringsskedet**.

Vägverkets föreskrifter (VVFS 2007:223) bekräftar under allmänna bestämmelser (3 och 4 §§) att samråd fortlöpande ska ske och hur samrådet genomförs. Hänvisning görs till MB:s och VägL:s bestämmelser

VVFS 2007:223

3 § Samråd syftar till en kommunikation och innebär att väghållningsmyndigheten **fortlöpande** ska ta tillvara synpunkter under hela planerings- och projekteringsarbetet och i arbetet med miljökonsekvensbeskrivningen. Samråd kan vara såväl muntligt som skriftligt.

4 § ... Inbjudan av allmänhet och organisationer till samråd ska ske genom kungörelse i ortstidning, brev eller annat lämpligt sätt. I inbjudan ska anges tid och plats för samrådsmötet eller när och på vilket sätt synpunkter senast ska lämnas. Underlag för samrådet ska ingå i inbjudan eller finnas tillgängligt. ...

Nästa steg blir alltså att samråd sker med bland annat länsstyrelsen om det utkast till vägutredning och förslagshandling MKB som tagits fram. Beroende av projektets komplexitet kan det vara lämpligt att samråda vid flera tillfällen och med andra statliga berörda myndigheter. Genom upprepade och tidiga samråd kan problem identifieras och lösningar tidigt skisseras – för att undvika besvärande omarbetningar i sena skeden. Sammantaget kan alltså tidigt satsade tidsresurser minimera granskningsinsatserna i processens sena skeden – en form av proaktivt agerande. Samtidigt kräver detta arbetssätt brett och helhjärtat engagemang inom Länsstyrelsen.

Om Natura 2000-område påverkas är det viktigt att Länsstyrelsens samrådsyttrande anger om tillstånd krävs enligt 7 kap 28 a § MB. Denna prövning bör sedan avgöras inför valet mellan alternativa korridorer.

5. Med ledning av inkomna samrådssynpunkter färdigställs förslaget till vägutredning och MKB.
6. Innan MKB:n tas in i vägutredningen ska länsstyrelsen genom **beslut godkänna MKB:n** (14 b § andra stycket VägL /se ovan under punkt 3/). Länsstyrelsens beslut kan enligt 74 § 2 st samma lag inte överklagas.
7. Nästa steg i hanteringen blir att **vägutredningen kungörs och ställs ut** tillsammans med MKB:n. Det framgår inte av väglagen, men däremot av 25 § i VVFS 2007:223, att en vägutredning ska kungöras och ställas ut om projektet kan antas medföra BMP. Detta stämmer även överens med vad som anges i 6 kap 8 § MB.

6 kap 8 § MB

När en miljökonsekvensbeskrivning upprättats i ett mål eller ärende om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet, ska detta kungöras tillsammans med kungörelsen om ansökan enligt 19 kap. 4 § och 22 kap. 3 §. **Om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats i något annat mål eller ärende som rör en verksamhet eller åtgärd som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska detta kungöras.** Har en ansökan gjorts ska kungörelsen ske tillsammans med kungörelsen av ansökan. **Därefter ska ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen hållas tillgängliga för allmänheten, som ska beredas tillfälle att yttra sig över dessa innan målet eller ärendet prövas.**

... (Lag 2001:437)

Utställelsehandlingarna (observera att väglagen använder uttrycket utställelse), d v s vägutredningen och MKB:n, skickas samtidigt till Länsstyrelsen för yttrande. Länsstyrelsen bereds tillfälle till **längre remisstid** än angiven utställningstid (se nedan punkt 9).

8. Efter utställelsen sammanställer väghållningsmyndigheten inkomna synpunkter (yttranden) och kommenterar dessa i en **särskild sammanställning**.
9. Länsstyrelsen tar del av de inkomna yttrandena och väghållningsmyndighetens sammanställning (se VVFS 2007:223, § 28). **Länsstyrelsen** gör därefter **en samlad bedömning och yttrar sig** över vägutredningen med tillhörande MKB. Yttrandet bör lämpligen utgå från de sammanfattande kraven på en vägutredning i 14 b § VägL och 22 § VVFS 2007:223 samt på en MKB i 6 kap 3 § MB samt 14-15 och 23 §§ VVFS 2007:223. Vägverkets handböcker (se nedanstående avsnitt Anmärkning) innehåller fördjupade råd om innehåll m m. Länsstyrelsens mallar till yttranden ger också genom sina rubriker m m vägledning om lämpligt innehåll.
10. Väghållningsmyndigheten fattar beslut (ställningstagande) vilket ska redovisas i en **beslutshandling**, i regel genom att en **slutrapport** upprättas. Beslutet ska visa om och på vilket sätt arbetet ska drivas vidare. Det kan alltså utmyнна i att projektet avbryts eller att arbetsplan ska upprättas, (se 29 § VVFS). Om det enligt bestämmelserna i MB 17 kap 1 § (se nedan) finns krav på **regeringsprövning** (tillåtlighetsprövning) kan vissa villkor i regeringsbeslutet behöva beaktas och arbetas in i arbetsplanen med tillhörande MKB. Tillåtlighetsbeslutet måste därför avvaktas innan man går vidare med arbetsplan.
11. **Länsstyrelsen** får **för kännedom** del av slutrapporten (beslutshandling och ställningstagande).

2.3 Obligatorisk tillåtlighetsprövning

Är vägen av den dignitet som anges i 17 kap 1 § MB ska Trafikverket överlämna frågan om byggande av väg till regeringen för prövning (se lagstiftning nedan). Trafikverkets huvudkontor förbereder regeringsprövningen genom en bred remiss till statliga myndigheter och berörda kommuner samt Länsstyrelsen. Länsstyrelsen avger yttrande först efter att ha fått ta del av de synpunkter som kommit in under remisstiden från övriga remissinstanser.

14 c § VägL

Trafikverket ska med eget yttrande överlämna frågan om byggande av väg till regeringen för prövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Detsamma gäller om regeringen enligt 17 kap. 3 § miljöbalken har förbehållit sig prövningen av vägens tillåtlighet. Regeringens prövning ska ske på grundval av en upprättad vägutredning enligt 14 b §. Lag (2010: 92).

17 kap 1 § MB

Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

.....

2. motorvägar och motortrafikleder samt **andra vägar med minst fyra körfält och en sträckning av minst tio kilometer,**

..... Lag (2005:571).

Alla motorvägar och motortrafikleder omfattas alltså av obligatorisk tillåtlighetsprövning, oavsett sträcka.

Det är uttryckligen fastlagt att det är på grundval av en vägutredning som regeringsprövning ska ske. Observera dock att regeringen vid ett flertal tillfällen begärt kompletterande material av mycket konkret slag (utredningar) till vägutredningen. Det befäster Länsstyrelsens uppfattning att utredningsskedet i speciella fall kan

behöva konkretiseras ner till arbetsplanenivå, i vissa fall t o m ner till bygghandlingsnivå när det gäller detaljer (intrång m m).

2.4 Samordning

I samband med komplicerade vägbyggnadsprojekt uppkommer inte sällan behovet av att upprätta MKB:er för olika delar av / aspekter av projektet, t ex tillstånd enl 7 kap 27-29 §§ MB (ingrepp i Natura 2000-områden), dispenser i områden med områdesskydd, tillstånd för vattenverksamheter m m. Länsstyrelsen ser det inom ramen för paragrafens samordningsskyldighet som naturligt att verka för en **ressursbesparande utformning och process** när det gäller MKB-dokumenterna.

Notera även förenklingsmöjligheten enligt VVFS 2007:223 när det gäller att upprätta MKB för flera **likartade eller sammanhängande mindre vägombyggnader**.

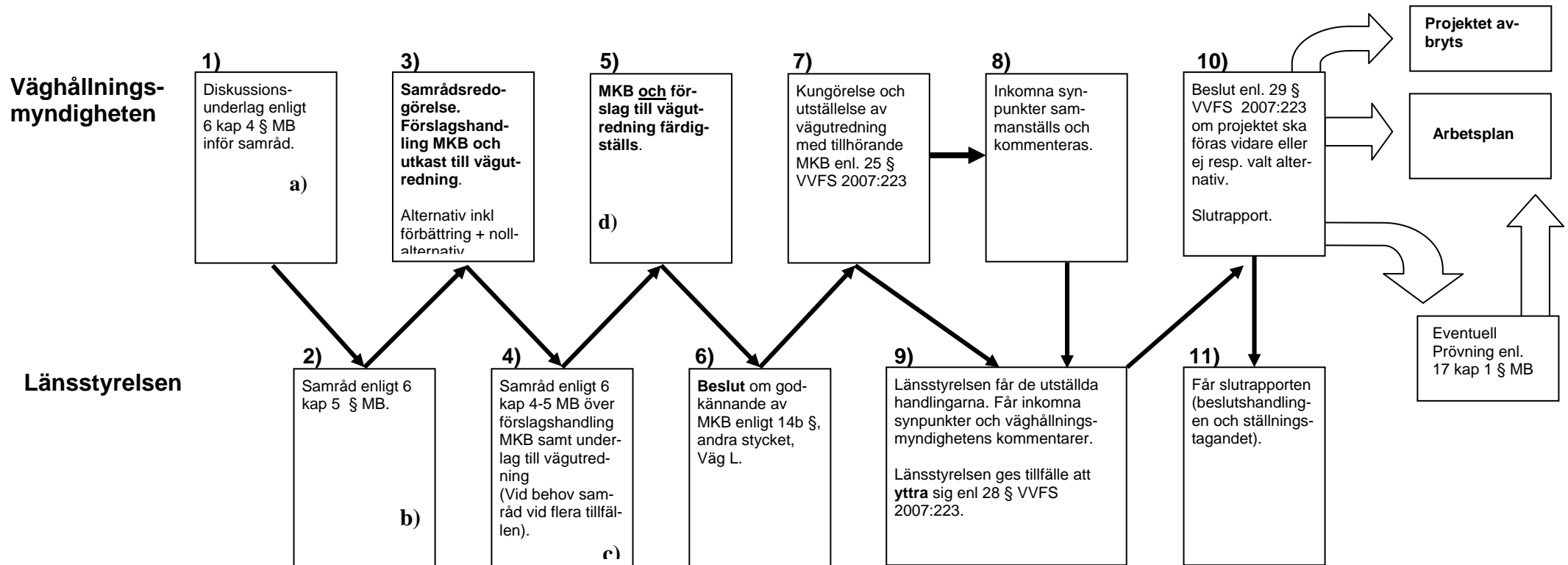
6 kap 22 § MB

Myndigheter och kommuner ska sträva efter att **samordna arbetet med de bedömningar och beskrivningar** som görs enligt bestämmelserna i detta kapitel. Lag (2004:606).

2.5 Ytterligare läsning

”Handbok Vägutredning” (2005: 64) gavs ut 2006-03-01 av Vägverket i Borlänge.
”Handbok. Miljökonsekvensbeskrivning inom vägsektorn del 1. Regler och bestämmelser. ” (2008:24) gavs ut 2008-04-29. Handboken innehåller ytterligare tre delar: Sammanfattande del (2002:40), del 2 Metodik (2002:42) samt del 3 Analys och bedömning (2002:43). Publikationerna kan laddas ner från Trafikverkets hemsida.

VÄGUTREDNINGEN I VÄGPLANERINGEN, 14 b § Väglagen Betydande miljöpåverkan (BMP)

- a) Samrådet ska avse projektets lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).
Det är lämpligt att en stomme till en MKB presenteras som underlag till samrådet.
- b) Väghållningsmyndigheten ska samtidigt samråda med övriga statliga myndigheter, kommuner samt den allmänhet och de organisationer i övrigt som kan antas bli berörda.
- c) Det är lämpligt om samråd samtidigt sker med andra parter. Oftast uppdelat.
- d) MKB-handlingarna som ska godkännas bör åtföljas av ett förslag till vägutredning för att kontrollera deras inbördes samordning

2.6 Vägutredning då BMP ej föreligger

Då risk för **BMP ej föreligger** finns enligt 6 kap 4 § 1 st 1. MB inte samma omfattande krav på samråd. Dock ska MKB:n enligt 6 § MB visa verksamheten och dess lokalisering, utformning och omfattning, en redovisning av skadeförebyggande åtgärder, en bedömning av miljöpåverkan, redovisning av alternativ samt en lättillgänglig sammanfattning. **Härutöver** anger 14 § VVFS 2007:223 **generellt** och förenklat att MKB:n ska innehålla en avstämning mot planer och miljöprogram, en motiverad avgränsning av innehåll och omfattning, befintliga miljö-kvalitéer, markanvändning och trafikförhållanden, miljöeffekter och konsekvenser bl a med hänsyn till miljömål och miljökvalitetsnormer samt åtgärder och anpassning till de senare och till miljökvalitetsnormer. Observera också att förändrad trafiksituation, även till det bättre ska redovisas.

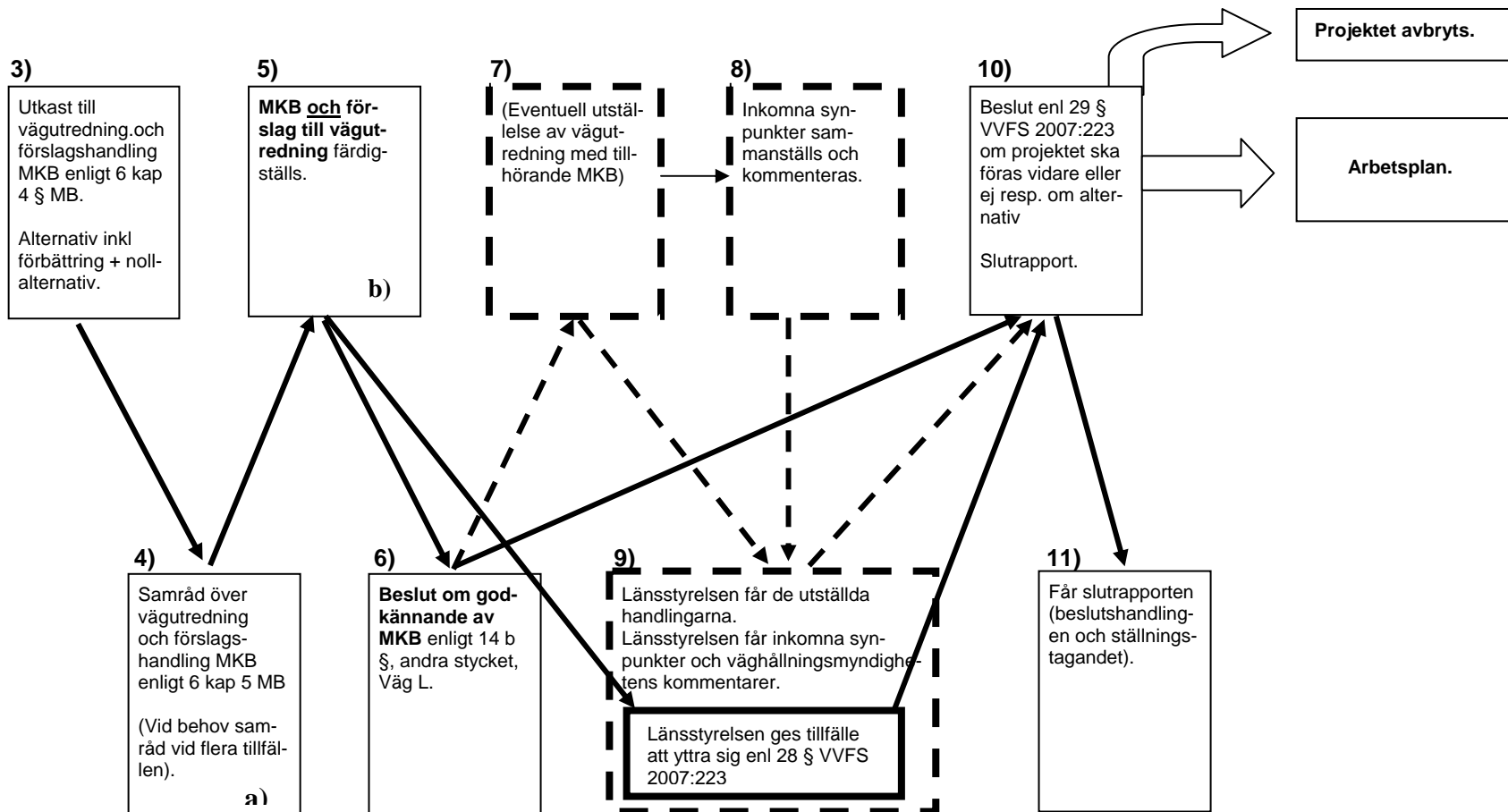
De två första stegen i det tidigare "processschemat" för **Vägutredning vid BMP** utgår därför och processen kan påbörjas i punkt 3 genom att ett utkast till vägutredning och MKB tas fram av väghållningsmyndigheten.

Därefter sker hanteringen på samma sätt som visats ovan för **Vägutredning vid BMP**, punkterna 4-11, med det undantag att krav på utställning m.m. inte finns enligt lagstiftningen eller VVFS 2007:223. Det har dock visat sig att det ändå kan vara lämpligt att punkterna 7-9 genomförs. Om så ändå inte sker bör Länsstyrelsen få del av vägutredningen i samband med godkännandet av MKB:n. Länsstyrelsen bör alltså ges tillfälle att yttra sig över förslaget till vägutredningen innan väghållningsmyndigheten tar ställning (dock är detta inget formellt krav).

Givetvis blir det inte fråga om någon prövning enligt 17 kap 1 § MB, eftersom vägar för vilka det gäller krav på sådan prövning alltid ska antas medföra BMP.

VÄGUTREDNINGEN I VÄGPLANERINGEN, 14 b § Väglagen Ej betydande miljöpåverkan (BMP)

Väghållnings-
myndigheten

a) Det är lämpligt om samråd samtidigt sker med andra parter.

b) MKB-handlingar som ska godkännas bör åtföljas av ett förslag till vägutredning för att kontrollera deras inbördes samordning

3. Arbetsplan

3.1 Process

För arbetsplan gäller följande inledande bestämmelser i 15 § väglagen.

15 § VägL

Innan en väg byggs, ska en arbetsplan upprättas.

I arbetsplanen ska anges den mark eller det utrymme som behöver tas i anspråk för väganordningar och för att genomföra vägbyggnadsprojektet. Planen ska innehålla en miljökonsekvensbeskrivning och de uppgifter som i övrigt behövs för att genomföra projektet. Miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas av berörda länsstyrelser innan den tas in i arbetsplanen.

När det gäller kraven på miljökonsekvensbeskrivningen samt planer och planeringsunderlag ska 6 kap. 3 , 7 , 10,19 och 20 §§ miljöbalken tillämpas. Lag (2005:940).

Kraven på MKB:ns innehåll finns även i 9-17 och 31-32 §§ VVFS 2007:223.

26 § VägK anger vad som särskilt ska iakttagas i planarbetet.

Den nedan beskrivna handläggningsordningen gäller normalfallet för att ta fram en arbetsplan. Det finns vissa undantag i handläggningsrutinerna. Dessa **specialfall** kommer att beskrivas särskilt.

1. I den första fasen av arbetet tar vägghållningsmyndigheten fram ett samrådsunderlag till arbetsplan och MKB. Om det i förstudien har beslutats att projektet kan antas medföra **BMP** och vägutredning har utelämnats måste dock **inledningsfasen påbörjas med ett samråd** enligt 6 kap 4 §§ MB - d v s det samråd som annars skulle ha skett just i vägutredningsfasen, (se andra meningen i 16 § 1 st VägL i textrutan nedan - jfr a resp. b inom streckmarkerade rutor i handläggningsschemat för Arbetsplan nedan samt förfarandet under punkterna 1 och 2 för **Vägutredning vid BMP** ovan).
2. Nästa steg i processen är att **samråd** sker med Länsstyrelsen enligt **16 § VägL** över det underlag till arbetsplan och MKB som tagits fram. Det är lämpligt om vägghållaren ungefär samtidigt samråder med övriga berörda parter. Beroende på vägprojektets komplexitet kan samråd behöva ske vid ett eller flera tillfällen.

16 § första stycket VägL

Vid utarbetande av en arbetsplan ska samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Samråd ska alltid ske med de miljöförhållningsmyndigheter som berörs. I de fall länsstyrelsen under förstudien har beslutat att vägprojektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska samråd ske enligt 6 kap. 4 § första-tredje styckena miljöbalken och miljökonsekvensbedömning ske enligt 6 kap 6 § miljöbalken, om inte samråd skett enligt 14 b §.

Lag (2005:940).

VVFS 2007:223 innehåller föreskrifter om samråd. Av de allmänna bestämmelserna (3 -8 §§) framgår hur samråd ska genomföras, att samråd ska ske fortlöpande, samt hur de ska redovisas.

3-4§§ VVFS 2007:223

3 § Samråd syftar till en kommunikation och innebär att vägghållningsmyndigheten fortlöpande ska ta tillvara synpunkter under hela planerings- och projekteringsarbetet och i arbetet med en miljökonsekvensbeskrivning. Samråd kan vara såväl muntligt som skriftligt.

4 § Regler om samrådsretsen finns i 6 kap 4 § miljöbalken, 14 a och 16 §§ väglagen(1971:948).

Inbjudan till samrådet ska ske genom kungörelse i ortstidning, brev eller annat lämpligt sätt. I inbjudan ska anges tid och plats för samrådsmötet eller när och på vilket sätt synpunkter senast ska lämnas. Underlag för samrådet ska ingå i inbjudan eller finnas tillgängligt. Särskilda bestämmelser för samrådet vid utarbetande av en arbetsplan finns i 27 § vägkungörelsen (1971:954).

5 § Samrådet ska inledas i förstudieskedet och är en process som pågår under hela planeringen och projekteringen. Antalet samrådstillfällen ska anpassas så, att samrådskretsen ges möjlighet att förstå och påverka projektets inriktning inför viktiga ställningstaganden.

...

8 § Resultatet av samrådet ska redovisas i en samrådsredogörelse, som successivt uppdateras och fogas till förstudien, vägutredningen respektive arbetsplanen. I samrådsredogörelsen ska redovisas hur samrådet har genomförts, de synpunkter som har framförts och hur inkomna synpunkter har behandlats.

3. Vägghållningsmyndigheten bearbetar, med ledning av inkomna synpunkter, underlaget till arbetsplan med förslagshandling MKB. Det är viktigt att samrådsredogörelsen (se VVFS § 8) tydligt visar **när, var och av vem** samrådsynpunkter framförts, **vad** de innehåller samt **hur de bemötts** och eventuellt **inarbetats** av vägghållningsmyndigheten.

Observera att 16 § VVFS 2007:223 anger att MKB:n ska vara **tydligt urskiljbar** eller en **egen handling**. MKB:n ska kunna läsas separat. .

4. Innan MKB:n tas in i arbetsplanen ska länsstyrelsen genom **beslut godkänna MKB:n** enligt 15 § andra stycket VägL (se textruta ovan).

Observera att en **samrådsredogörelse** bör vara fogad till MKB:n så att Länsstyrelsen kan utläsa vad som har kommit fram i samband med att MKB:n tagits fram. Detta finns inte tydligt angett i lagtext eller föreskrifter men är en logisk slutsats utifrån bl a 8 § VVFS 2007:223.

Länsstyrelsen ska även ha tillgång till det material som arbetsplanen grundar sig på. Det bör tolkas så, att länsstyrelsen vid godkännandet ska kunna utläsa hur det hittillsvarande planarbetet tagit hänsyn till MKB-arbetet och vilka **åtgärder** som skisseras **för att ta hänsyn till miljöaspekterna**.

24 § VVFS 2007:223

Vägghållningsmyndigheten ska se till att länsstyrelsen inför beslut om godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen har tillgång till förstudien samt det framtagna materialet i vägutredningen.

Observera vidare att Länsstyrelsens beslut om att godkänna MKB:n enligt 74 § andra stycket väglagen inte kan överklagas. På samma sätt som när det gäller beslut om BMP ska därför hänvisning göras till denna paragraf i väglagen och inte till miljöbalken.

5. Vägghållningsmyndigheten ställer ut arbetsplanen med tillhörande MKB.

17 § första stycket VägL

En arbetsplan ska ställas ut för granskning. Därvid gäller vad som i 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken sägs om att miljökonsekvensbeskrivning ska kungöras och hållas tillgänglig för allmänheten. Lag (2005:940)

6. Efter utställelsen sammanställer vägghållningsmyndigheten inkomna synpunkter (yttranden) och avger ett utlåtande över dessa (se VVFS 2007:223, § 34).

34 § VVFS 2007:223

Väghållningsmyndigheten ska i ett utlåtande sammanställa och lämna svar på de synpunkter som kommit in under utställelsen av arbetsplanen med miljökonsekvensbeskrivningen. Länsstyrelsen ska ha tillgång till utlåtandet innan yttrandet enligt 18 § väglagen avges. (1971:948)

7. Utifrån de inkomna yttrandena och utlåtandet som har gjorts av väghållningsmyndigheten **avger Länsstyrelsen ett yttrande över arbetsplanen** med tillhörande MKB (32 § Väg K). Länsstyrelsens yttrande ska utmynna i att förslaget tillstyrks eller avstyrks.

32 § VägK

Sedan väghållningsmyndigheten behandlat en arbetsplan som varit utställd och ska fastställas, ska väghållningsmyndigheten, efter att ha inhämtat länsstyrelsens yttrande i ärendet, med eget yttrande överlämna planen och inkomna yttranden till Trafikverket. Förordning (2010:119)

Väghållningsmyndigheten överlämnar därefter arbetsplanen och MKB samt inkomna yttranden till Trafikverket.

Observera att det inte alltid är Trafikverket (regionala organisationen) som är väghållningsmyndighet. Det kan även vara en kommun som är väghållare av allmän väg. Därav lagens formulering att planen ska överlämnas till Trafikverket (centralt - huvudkontoret).

- 8/9. Väghållningsmyndigheten begär hos Trafikverket (huvudkontoret) att arbetsplanen fastställs enligt 18 § VägL och 34 § VägK.

18 § första stycket VägL: Arbetsplan fastställs av Trafikverket efter samråd med länsstyrelsen. Om Trafikverket och länsstyrelsen har olika uppfattning, hänskjuts frågan om fastställelse av planen till regeringens prövning. Innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen samt resultatet av samråd och yttranden ska beaktas då arbetsplanen fastställs. Lag (2010:92)

34 § VägK: Om en arbetsplan som förordats av länsstyrelsen kan godtas av Trafikverket och om vägbyggnadsprojektet har tillräcklig aktualitet, fastställer Trafikverket arbetsplanen enligt 18 § första stycket väglagen (1971:948). I annat fall överlämnas ärendet enligt nämnda bestämmelse för regeringens prövning. Förordning (2010:119).

Observera att Trafikverket enligt 33 § VägK får besluta att en överlämnad arbetsplan ska omarbetas.

Beslut om antagande kungörs enligt 18 § VägL. Arbetsplan har normalt en giltighetstid om 5 år men kan förlängas efter hörande av länsstyrelsen.

Det samråd, som anges i 18 §, första stycket VägL, kan i det fall Trafikverket är väghållare redan anses ha skett i och med det yttrande som Länsstyrelsen avger enligt 32 § Vägkungörelsen. Med andra ord : Länsstyrelsens bedömning är att "...efter samråd med Länsstyrelsen ... (VägL 18 §), "... yttrandet..." (VVFS 2007:223, 34§) samt "...länsstyrelsens yttrande i ärendet ..." (VägK 32§) i praktiken bör kunna anses vara samma moment, d.v.s. Länsstyrelsens slutliga yttrande.

Fastställelse - 34 § VägK - sker hos Trafikverket (huvudkontoret), Borlänge. Trafikverkets beslut om fastställelse får enligt 75§ VägL överklagas hos regeringen.

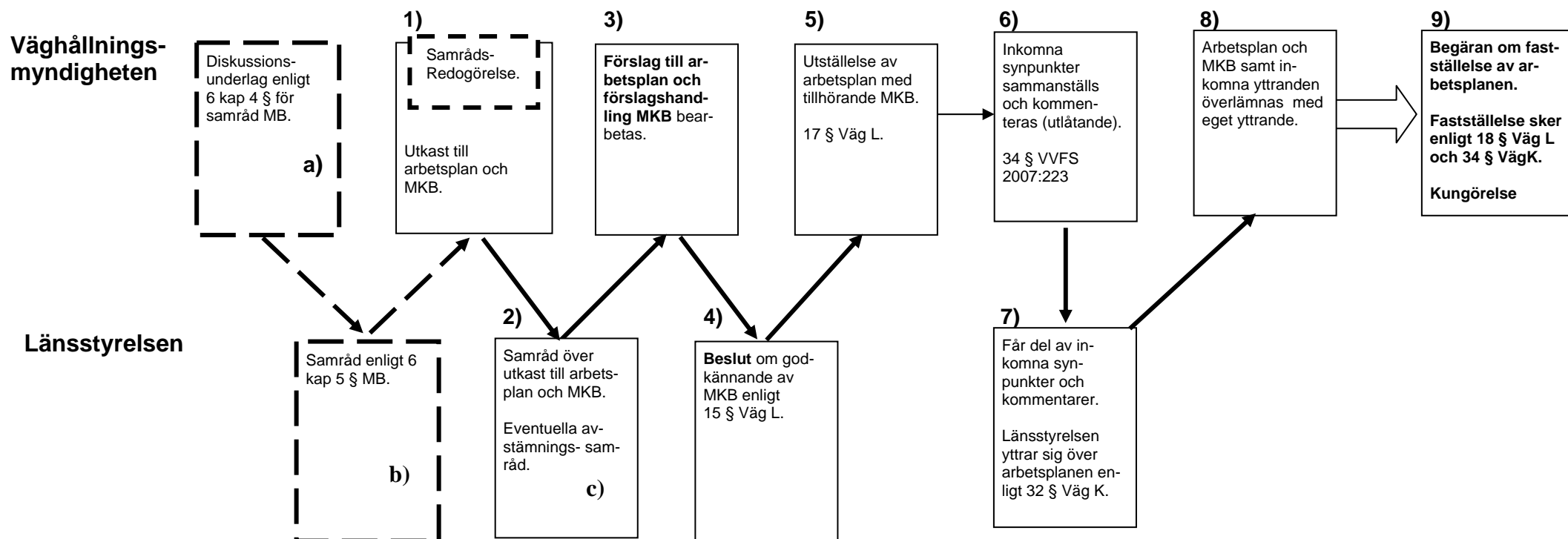
3.2 Ytterligare läsning

En handbok för arbetsplan finns, Vägverkets Publikation 2010:01. Publikationen ger ledning om vad en arbetsplan ska omfatta, hur den ska upprättas och vad den ska innehålla. Det framgår även av 15 § VägL, 25-26 §§ VägK samt 31 § i VVFS 2007:223.

3.3 Tillstånd enligt annan lagstiftning

Det är viktigt att arbetsplanen med tillhörande MKB anger vilka tillstånd enligt MB och annan lagstiftning som behöver sökas, t ex tillstånd enligt 7 kap och 9-12 kap MB samt eventuella beslut enligt kulturminneslagen. Sådana tillståndsförfaranden bör inledas parallellt med framtagandet av arbetsplanen.

ARBETSPLANEN I VÄGPLANERINGEN, 15 § Väglagen

- a) Av 16 § Väg L framgår bl.a. att i de fall länsstyrelsen under förstudien har beslutat att vägprojektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (BMP), ska samråd med miljökonsekvensbedömning ske enligt 6 kap 4 § första-tredje styckena MB och miljökonsekvensbedömning enligt 6 kap 6 § MB ske om inte samråd skett enligt 14 b § väglagen (Vägutredning). Samrådet ska avse projektets lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt innehåll och utformning av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB).
- b) Väghållningsmyndigheten ska samtidigt samråda med övriga statliga myndigheter, kommuner samt den allmänhet och de organisationer i övrigt som kan antas bli berörda.
- c) Det är lämpligt att samråd samtidigt sker med andra parter enligt 16 § Väg L.

1999-04-22 (senast reviderad 2011-09-22)

Övrigt/specialfall

4.1 Enklare vägärenden/ombyggnad av väg

Det finns enklare vägärenden, som t ex enbart rör ombyggnad av väg och där endast mindre åtgärder såsom exempelvis breddning avses. Andra exempel kan vara byggande av busshållplatser. Länsstyrelsen vill understryka att även sådan vägbyggnad kräver en formell process med början i en förstudie. Projektets problematik kan då förutsättas vara sådan att det är rimligt att gå direkt till arbetsplan.

Kraven på dokumentation kan i dessa fall vara lägre, men det kräver ändå ett särskilt samråd med länsstyrelsen om lämplig avgränsning av MKB:ns omfattning och inriktning. MKB:n skall alltid anpassas till ändamålet vilket i enklare ärenden innebär att starkt fokus läggs på de fåtal relevanta miljöaspekter som finns och att övriga väljs bort genom ett tydligt avgränsningsavsnitt i MKB-dokumentet. Det är också viktigt att expertkompetens används även i dessa mindre komplicerade ärenden för att kunna förenkla hanteringen och minska omfattningen på handlingarna.

4.2 Markåtkomst genom avtal

Observera det undantag från utställning som finns för ombyggnad av väg enligt i 17 § tredje stycket VägL, då mark eller annat utrymme inte behövs tas i anspråk med vägrätt. Det är naturligtvis viktigt att samtliga berörda ändå har fått möjlighet att lämna synpunkter både på arbetsplanen och MKB:n och att dessa synpunkter framgår av handlingarna. De kommentarer som väghållningsmyndigheten har lämnat över de framförda synpunkterna behöver också framgå tydligt.

Även om man inte avser att fastställa planen är det lämpligt att Länsstyrelsen ges möjlighet att lämna synpunkter på den **slutliga versionen av arbetsplanen**. Det är nämligen viktigt att en avstämning sker så att de åtgärder som föreslås i den av Länsstyrelsen godkända MKB:n har återspeglats i arbetsplanebeskrivningen. I beskrivningen ska alltså tillräckligt konkret framgå vilka miljöåtgärder som väghållaren avser vidta i samband med byggandet och driften av vägen.

5. Väglagens samverkan med plan- och bygglagen (PBL)

För samtliga fall som redovisas nedan gäller att förstudie och arbetsplan alltid måste tas fram. Reglerna finns i 14a och 15 §§ Väglagen i kombination med miljöbalken.

5.1 När alternativ saknas enligt PBL

- Även om mark finns avsatt i detaljplan/områdesbestämmelser för vägobjektet ska 14 a § och 15 § väglagen tillämpas.
- Om PBL- planer gör att alternativ saknas kan man gå direkt från förstudie till arbetsplan.
- Observera förstudiens krav på analys av alternativa sätt att lösa trafikproblemet.

5.2 Avvikelser från detaljplan

- Avvikelse från DP/OB får inte strida mot planbestämmelserna.
- Mindre avvikelse från DP/OB får medges om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.
- Syftet med naturvårdföreskrifter eller andra bestämmelser får inte motverkas.

Om detaljplan, områdesbestämmelser eller naturvårdföreskrifter m.m. finns för ett område där väg ska byggas gäller:

14 § VägL: Inom område med detaljplan eller områdesbestämmelser får väg inte byggas i strid mot planen eller bestämmelserna. Om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas, får dock mindre avvikelser göras.

Gäller naturvårdföreskrifter eller andra särskilda bestämmelser för marks bebyggande eller användning än som avses i första stycket ska väg byggas så, att syftet med bestämmelserna inte motverkas.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medge undantag från bestämmelser som avses i andra stycket. Lag (1987:459).

5.3 Samrådsprocessen

Samrådsprocessen får förenklas enligt 16 § andra stycket VägL då vägen finns redovisad i detaljplan eller områdesbestämmelser.

16 § VägL, 1 o 2 st

Vid utarbetande av en arbetsplan ska samråd i fråga om vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med berörda fastighetsägare och myndigheter samt andra som kan ha ett väsentligt intresse i saken. Samråd ska alltid ske med de miljömyndigheter som berörs. I de fall länsstyrelsen under förstudien har beslutat att vägprojektet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, ska samråd med miljökonsekvensbedömning ske enligt 6 kap. 4 § första-tredje styckena miljöbalken och miljökonsekvensbedömning ske enligt 6 kap 6 § miljöbalken, om inte ett sådant samråd har skett enligt 14 b §.

Förfarandet enligt första stycket får efter omständigheterna förenklas i fråga om en arbetsplan för väg, som är förutsatt i en detaljplan eller i områdesbestämmelser.

5.4 Utställning

En arbetsplan för väg behöver inte ställas ut om denna är förutsatt i en detaljplan eller områdesbestämmelser (17 § andra stycket VägL). Detta gäller dock inte om BMP föreligger (17 § femte stycket VL).

17 § VägL

En arbetsplan ska ställas ut för granskning. Därvid gäller vad som i 6 kap. 8 § första stycket miljöbalken sägs om att miljökonsekvensbeskrivning ska kungöras och hållas tillgänglig för allmänheten.

En arbetsplan för väg, som är förutsatt i en detaljplan eller i områdesbestämmelser, behöver inte ställas ut. Inte heller behöver en arbetsplan som avser endast ombyggnad av väg ställas ut, om 1. mark eller annat utrymme inte behöver tas i anspråk med vägrätt eller rätt som avses i 35 § eller sådant ianspråktagande som avses i 1 skriftligen har medgetts av berörda fastighetsägare och innehavare av nyttjanderätt eller servitutsrätt.

Under de förutsättningar som anges i tredje stycket behöver inte heller en arbetsplan ställas ut om den innefattar endast en ändring av planen för ett ännu inte färdigställt vägbyggnadsprojekt. Trots bestämmelserna i andra-fjärde styckena skall arbetsplanen ställas ut, om länsstyrelsen har antagit att vägen medför en betydande miljöpåverkan.

5.5 Samordning mellan planering enligt väglagen och plan- och bygglagen

När en väg ska byggas och då krav på detaljplan samtidigt ställs, kan en samplanering med fördel ske. Då kan de olika skedena, dels enligt väglagen och dels enligt plan- och bygglagen, samordnas och samverka. Exempelvis kan en förstudie ligga till grund för ett program för en detaljplan eller områdesbestämmelser eller vice versa. Vidare kan exempelvis ett MKB-dokument nyttjas, helt eller delvis i båda de avsedda slutprodukterna.

6. Parallell planering/projektering

För att vinna tid kan det vara godtagbart att i viss utsträckning låta olika planerings- och projekteringsskeden löpa parallellt. Länsstyrelsen är t ex för egen del positiv till att vägutredningsarbetet samtidigt ger avtryck i tidiga arbetsplanskisser och diskussioner. Ibland kan det t o m vara nödvändigt att vägutredningen gör vissa punktvisa specialstudier av vägens närmare placering och utformning för att säkerställa att vägutredningens inriktning är rimlig. På samma sätt kan arbetsplanen i speciella fall behöva studera lösningar som annars skulle hänföras till bygghandlingsskedet, även här för att pröva lösningar för att kunna medge lokalisering på känsliga eller tekniskt svåra vägvsnitt.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN